ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 12

Ünite

BEŞERÎ SİSTEMLER

Konu

- Türkiye'de Ulaşım Sistemleri

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

3. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1	Türkiye'de ulaşım sistemleri tarih boyunca ticaret, madencilik ve sanayinin gelişimine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Türkiye'de ekonomi büyüdükçe kara yolu, demir yolu, deniz yolu, hava yolu ulaşımı hızla gelişmektedir. Bunun yanında petrol ve doğal gaz taşıyan boru hatlarından oluşan ulaşım sistemlerinde de büyük bir atılım vardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
2	Türkiye, yeryüzündeki en eski yerleşme bölgelerinden biridir, kıtalar arasındaki ticaret ve göç yollarının üzerindedir. Tarih boyunca bu topraklarda kurulan bütün medeniyetler ticareti geliştirmek ve ülkeyi kontrol edebilmek için kara yolları yapmış ve ulaşımı geliştirmiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
3	Cumhuriyet'in ilk yıllarında öncelikle yerleşim birimleri arasındaki seyahat süresini kısaltan, ulaşılamayan yerlere ulaşımı sağlayan bir kara yolu sistemi hedeflenmiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
4	Günümüzdeki kara yolu ulaşım ağına bakıldığında Karayolları Genel Müdürlüğünün sorumluluğunda 2021 yılı itibarıyla 3.523 km otoyol, 30.974 km devlet yolu ve 34.136 km il yolu olmak üzere toplam 68.633 km kara yolu ağı bulunmaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
5	Otoyollar; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana gibi büyükşehirlerimizin civarında hizmet veren, ülkemizin en yoğun trafiğine sahip güzergâhları üzerinde bulunmaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
6	Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında demir yolu ağlarına önem verilmiştir. 1923-1933 yılları arasında inşa edilen demir yolunun uzunluğu 1.800 km'yi bulmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
7	Demir yolunun diğer ulaşım seçeneklerine göre daha güvenilir ve konforlu olması, zamanı daha etkin biçimde kullanmayı sağlaması son dönemde hızlı tren hatlarına ayrı bir önem verilmesine neden olmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

8 Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren ulaştırma politikalarının demir yolu lehine değişimiyle Ankara, Eskişehir, İstanbul, Konya, İzmir, Sivas ve Bursa gibi yolcu potansiyeli fazla ve nüfus açısından ülkemizin büyük kentlerini birbirine bağlayacak olan koridorlara hızlı tren yapılması için çalışma başlatılmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

9

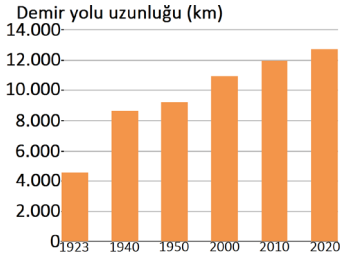

Yıllara göre Türkiye'nin demir yolu hattı uzunlukları TÜİK, 2021

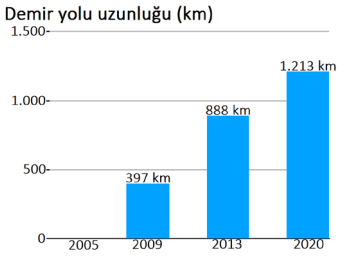

Yıllara göre Türkiye'nin hızlı tren hatları TÜİK, 2021

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

10 Küçük Asya ile İpek Yolu güzergâhındaki Asya ülkelerini birleştiren demir yolu koridorunun önemli akslarından biri olan Ankara-Sivas yüksek hızlı tren hattının yapımı devam etmektedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

11 Asya-Avrupa kıtalarının deniz altından kesintisiz bir demir yolu sistemi ile birbirine bağlanması, tarihî yarımadadaki araç sayısının azaltılarak tarihî ve kültürel çevrenin korunmasına katkı sağlanması amacıyla Marmaray Projesi hayata geçirilmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

12

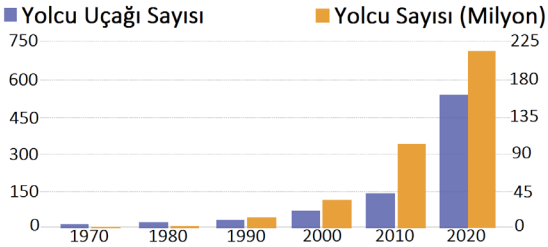

Türkiye'de son yıllarda uçak ve yolcu sayılarında önemli artışlar olmuştur. 1970'te 17 olan yolcu uçağı sayısı 2020'de 541'e; 1970'te 2,7 milyon olan toplam yolcu sayısı ise 2020'de 208 milyona yükselmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

13 Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye, üç kıtanın ana geçiş yolları üzerindeki konumu nedeniyle transit taşımacılık açısından büyük bir öneme sahiptir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

14

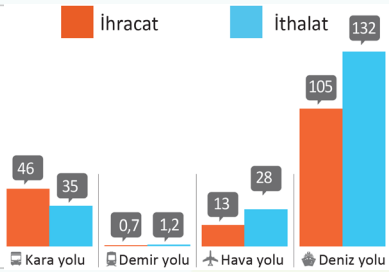

Yandaki grafik 2019 verilerine göre Türkiye'de dış ticaretin ulaşım sistemlerine göre dağılımını (milyar dolar) göstermektedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

15 Günümüzde en çok kullanılan enerji kaynakları olan petrol ve doğal gazın en hızlı ve güvenli taşıma şekli borularla yapılanıdır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 Türkiye'de ilk boru hattı, 1967 yılında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından Batman-Dörtyol (İskenderun Körfezi) arasında döşenmiş ve işletmeye açılmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC) ile Azerbaycan ve Hazar Bölgesi'nde üretilecek petrolün güvenli, ekonomik ve çevre sorunu oluşturmayan bir boru hattı sistemi aracılığıyla Azerbaycan, Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşınması ve buradan da tankerlerle dünya pazarına ulaştırılması hedeflenir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18 Türkiye, dünya petrol ve doğal gaz yataklarının yaklaşık üçte ikisine sahip olan Orta Doğu ve Hazar bölgesi ile bu kaynakları en çok tüketen sanayileşmiş Avrupa ülkeleri arasındadır. Bu nedenle hem Türkiye'nin hem de Avrupa'nın petrol ve doğal gaz ihtiyacının karşılanması için Türkiye'de boru hatları yapılmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18. maddelerin konu özeti

Eşleştirme

Ulaşıma ait verilen haritalar ile harita başlıklarını doğru olarak eşleştiriniz.

1

Türkiye'deki Havalimanları **A**

2

Türkiye'nin Başlıca Limanları **B**

3

Türkiye Ana Kara Yolları **C**

4

Türkiye'de Yüksek Hızlı Tren (YHT) Hatları **Ç**

5

Türkiye'nin Demir Yolları Ağı **D**

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Eskişehir	Marmaray	Baharat	Hava yolu	Kara yolu
Kuşadası	Avrupa	Devlet yolu	Demir yolu	Jeopolitik
Transit	İzmir	Boru	İstanbul	Deniz yolu
Hızlı tren	Osmangazi	Kabotaj	Yunanistan	Büyükşehir

1. Önemli bir jeopolitik konuma sahip olan Türkiye İpek Yolu, ... Yolu ve Kral Yolu gibi önemli ticaret yolları üzerindedir.
2. Nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yer aldığı bütün noktalara erişim imkânını ..... ulaşım sistemleri verebilmektedir.
3. 15 Temmuz Şehitler (Boğaziçi) Köprüsü ile çevre yolu, ... ve Asya arasındaki ilk sabit bağlantı olarak Türkiye ulaşım ağının önemli bir halkasını oluşturmuştur.
4. Önemli bölgeler ve il merkezleri demir yollarına, havalimanlarına, limanlara ..... ile bağlanır.
5. Otoyollar; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana gibi ..... statüsündeki birimlerde hizmet veren, ülkemizin en yoğun trafiğe sahip güzergâhlarıdır.
6. Türkiye'de önemli otoyol projelerine, İzmir-İstanbul otoyolu ve ..... Köprüsü örnek olarak verilebilir.
7. Ülkemizin demir yolu ulaşımı 23 Eylül 1856 yılında 130 km'lik ..... - Aydın demir yolu hattının açılması ile başlanmıştır.
8. Türkiye'de kara yollarının hızlı gelişimi, ... ulaşım sisteminin yolcu ve yük taşımacılığındaki gücünü büyük ölçüde zayıflatmıştır.
9. Türkiye'de de 2000'li yıllardan itibaren Ankara, Eskişehir, İstanbul, Konya, İzmir, Sivas ve Bursa gibi büyük kentleri birbirine bağlayacak olan koridorlara ..... yapılması için çalışma başlatılmıştır.
10. Türkiye'nin ilk hızlı tren seferi, 2009 yılında İstanbul-Ankara hızlı tren hattının bir parçası olan Ankara - ..... hattında başlamıştır.
11. Türkiye'de Asya-Avrupa kıtalarının deniz altından kesintisiz bir demir yolu sistemi ile birbirine bağlayan ..... Projesi hayata geçirilmiştir.
12. ..... ulaşım sistemi günümüzün en hızlı ulaşım sistemidir.
13. ..... Havalimanı, Karadeniz sahilinde Terkos Gölü'ne yakın Arnavutköy-Göktürk-Çatalca kavşağındaki 77 kilometrekarelik alana yapılmıştır.
14. Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye, üç kıtanın ana geçiş yolları üzerindeki konumu nedeniyle ..... taşımacılık açısından büyük bir öneme sahiptir.
15. Kıyılarımızda ve iç sularımızda yapılacak tüm faaliyetlerin haklarının Türk gemilerine ve Türk vatandaşlarına verilişi ..... ve Denizcilik Bayramı olarak kutlanmaktadır.
16. Türkiye'de uluslararası ticaretin yaklaşık %60'ı en ucuz taşıma türü olan ..... ile gerçekleştirilmektedir.
17. İstanbul, İzmir, Çeşme, ... Bodrum, Marmaris, Alanya ve Antalya Türkiye'nin uluslararası yolcu taşımacılığında önde gelen kruvaziyer limanlarındandır.
18. Petrol ve doğal gaz üretim merkezlerinden tüketim merkezlerine karadan en hızlı ve güvenli şekilde ..... hatlarıyla taşınmaktadır.
19. Güney Avrupa Gaz Ringi'nin ilk aşaması olan ve doğal gaz hatlarının bağlanmasını içeren anlaşma Türkiye ve ..... arasında 2003'te imzalanmıştır.
20. Türkiye'nin ve Avrupa'nın doğal gaz ihtiyacının önemli bir bölümü karşılanabilecek olan TANAP, Türkiye'nin ..... önemi daha da artıracaktır.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıda Türkiye'nin ulaşımını etkileyen bilgiler verilmiştir.

I. Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yaklaştığı alanda yer alması
II. Ortalama yükseltisi fazla, dağlık ve engebeli olması
III. Karasal iklime bağlı olarak yoğun kar yağışlı alanların olması
IV. Dağların arasında doğu - batı uzanışlı ovaların olması
V. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması

Verilen bilgilerden hangilerinin bölgesel ve küresel düzeyde Türkiye'ye etkisi daha fazladır?

A) I ve IV B) I ve V C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

2. Ulaşım faaliyetleri; sanayi, tarım, ticaret, yönetim, turizm ve güvenlik gibi fonksiyonların altyapısını oluşturduğu için kent yerleşmeleri açısından son derece önemlidir. Ticaret ve sanayisi yoğun olan kentlerin genel olarak kara, demir veya deniz yolları bakımından önemli bir noktada olduğu görülür.

Aşağıda verilenlerden hangisi bahsedilen alanlara daha fazla örnek oluşturur?

A) İstanbul B) Tokat C) Amasya D) Batman E) Kastamonu

3. Aşağıdaki Türkiye haritasında beş farklı alan taranarak numaralandırılmıştır.

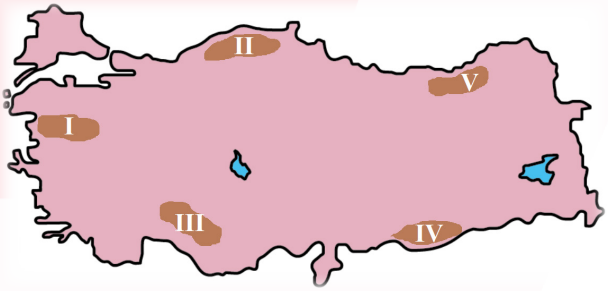

Taranan alanların hangisinde kuzey - güney doğrultusunda yapılacak kara yolunun maliyeti yerşekillerine bağlı olarak daha az olur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) En büyük özelliği, nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yer aldığı bütün noktalara erişime imkân vermesi ve ulaşım sistemleri arası geçişlere uygun olmasıdır. (II) Diğer ulaşım seçeneklerine göre daha güvenilir ve konforlu iken zamanı daha etkin biçimde kullanmayı sağlamaktadır. (III) 1970'lerde kullanılan taşıt sayısı giderek artarken trafiğin yoğun olduğu ana yollarda ve büyükşehirlerin çevrelerinde çok şeritli otoyolların yapımı önem kazanmıştır. (IV) Yüksek trafik kapasiteli otoyollar, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana gibi büyükşehirlerimizin civarında hizmet veren, en yoğun trafiğe sahip güzergâhlardır. (V) Yapım, kullanım aşamalarında doğal koşullardan en az etkilenen ve günümüzde dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en hızlı ulaşım sistemidir.

Yukarıda Türkiye kara yolu ulaşımı ile ilgili verilen bilgilerden hangileri yanlıştır?

A) I ve III B) II ve IV C) II ve V D) III ve IV E) IV ve V

5. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de bazı yıllara ait yolcu uçağı ve yolcu sayıları verilmiştir.

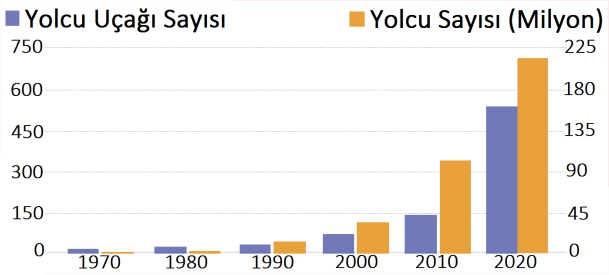

Verilenlere göre Türkiye için;

I. Yolcu uçağı sayısı ve yolcu sayısı artış miktarları aynıdır.
II. Verilen yıllarda yolcu sayısı, yolcu uçağı sayısından daha fazladır.
III. Yolcu uçağı sayısı sürekli artış göstermiştir.

gibi çıkarımlardan hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. Türkiye'de uluslararası ticaretin yaklaşık %60'ı en ucuz taşıma türü olan ..... ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle ticari işlevi yüksek Haydarpaşa, İskenderun, Bandırma, Derince, Samsun, İzmir ve Mersin gibi alanlar oldukça önemlidir. Bu alanların birçoğunun hinterlandının diğer ulaşım sistemleri ile bağlantısı vardır.

Yukarıda verilen bilgide boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin yazılması daha doğru olur?

A) Kara yolu B) Demir yolu C) Hava yolu D) Deniz yolu E) Boru hatları

7. Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren ulaştırma politikalarının demir yolu lehine değişimiyle Ankara, Eskişehir, İstanbul, Konya, İzmir, Sivas ve Bursa gibi yolcu potansiyeli yüksek ve nüfus açısından ülkemizin büyük kentlerini birbirine bağlayacak olan koridorlara hızlı tren yapılması için çalışma başlatılmıştır.

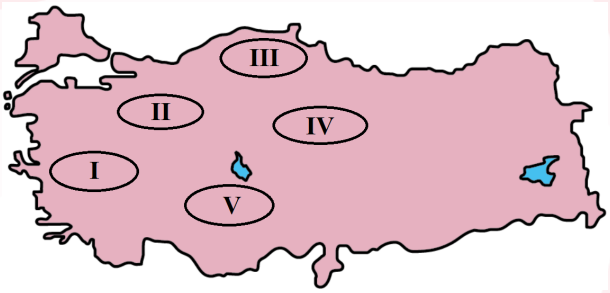

Buna göre haritada gösterilen alanların hangisi yüksek hızlı tren güzergâhında yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. İstanbul'un ulaşım sorunlarına uzun süreli çözümler getirilmesi, Asya-Avrupa kıtalarının deniz altından kesintisiz bir demir yolu sistemi ile birbirine bağlanması, tarihî yarımadadaki araç sayısının azaltılarak tarihî ve kültürel çevrenin korunmasına katkı sağlanması amacıyla hayata geçirilmiştir.

Yukarıdaki bilgide hangisinden bahsedilmektedir?

A) Marmaray
B) Bolu tüneli
C) Osmangazi Köprüsü
D) İzmir-İstanbul otoyolu
E) Bakü-Tiflis-Kars demir yolu

9. Aşağıda 2019 TÜİK verilerine göre Türkiye'de dış ticaretin ulaşım sistemlerine göre dağılımı milyar dolar olarak verilmiştir.

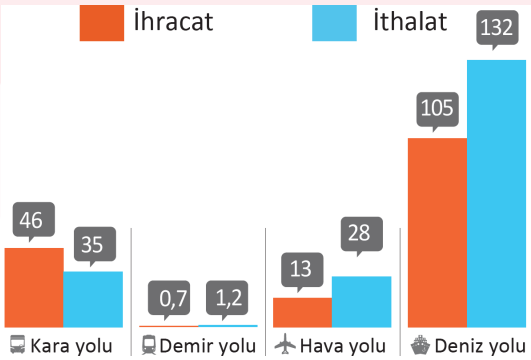

Buna göre ulaşım sistemleri arasında, Türkiye'nin dış ticareti ile ilgili verilen;

I. En fazla gelir deniz yolu ile elde edilmektedir.
II. En fazla gider demir yolu ile gerçekleşmektedir.
III. Kara yolu ile elde edilen gelir, giderden fazladır.
IV. Hava yolu ile gerçekleşen gider, kara yolundan fazladır.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

10.

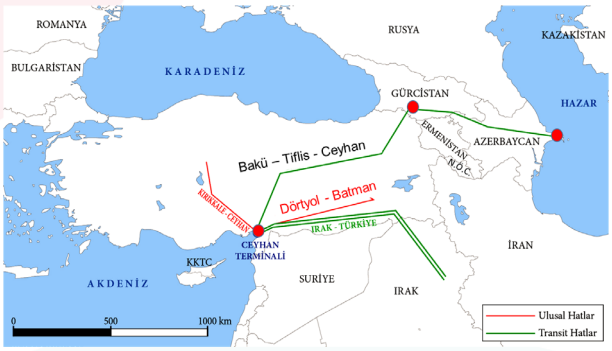

Yukarıdaki haritada hangisinin dağılışı gösterilmiştir?

A) Türkiye'nin demir yolu güzergâhları
B) Türkiye'nin yüksek hızlı tren hatları
C) Türkiye'nin doğal gaz boru hatları
D) Türkiye'nin petrol boru hatları
E) Türkiye'nin jeotermal alanları

11. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki kara yolları ve önemli geçitler gösterilmiştir.

Buna göre kara yolu ulaşımının işaretli alanlarda geçitlerden sağlanması;

I. Tektonik deprem kuşakları
II. Dağların uzanış doğrultusu
III. Ortalama yükselti
IV. Demir yolu hatları

gibi özelliklerden hangileri ile <u>daha fazla</u> ilişkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

12. Türkiye'de ulaşım sitemleri ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Kıtalar arasındaki ticaret ve göç yollarının üzerinde olması tarih boyunca kara yolu ulaşımının gelişmesine neden olmuştur.

B) Cumhuriyet'in ilk yıllarında ekonomik kalkınmayı sağlamak, ülkenin siyasi birliğini korumak gibi amaçlarla demir yolu yapımına büyük önem verilmiştir.

C) Üç tarafının denizlerle çevrili olmasıyla ve sahip olduğu boğazlarıyla deniz yolu ulaşımı bakımından çok elverişli bir konumdadır.

D) Kıtalar arasındaki konumu nedeniyle uluslararası hava yollarının geçiş güzergâhında olması hava yolu ulaşımında Türkiye'ye büyük avantaj sağlamaktadır.

E) Doğal gaz rezervleri fazla olan Avrupa ülkeleri ile doğal gazı en çok tüketen Orta Doğu ülkeleri arasında olması enerji koridoru konumunu artırmıştır.

13. Türkiye'de günümüzde gelişen teknik alt yapı ile inşaat faaliyetlerini kolaylaştıran çeşitli iş makineleri doğa şartlarının elverişsiz olduğu yerlerde tünel, köprü, viyadük ve dalgakıran gibi ulaşım yolları unsurlarının yapımını kolaylaştırmıştır. Bu kolaylık ulaşım sitemlerinin gelişmesinde önemlidir.

Yukarıdaki bilgide ulaşım sistemlerinin gelişmesinde etkili olan hangi faktör daha fazla vurgulanmaktadır?

A) Teknolojik imkânlar
B) Nitelikli iş gücü
C) Nüfus fazlalığı
D) Yeryüzü şekilleri
E) Yer altı kaynakları

14. Türkiye'de iç ticaret ve turizm faaliyetleri hem hareketli hem de çeşitlidir. Bu hareketlilikte en önemli unsurlardan biri de ulaşımdır. Ayrıca sanayi, ticaret, madencilik ve turizmin geliştiği bölgelerde ham maddelerin fabrikalara, üretilen mamullerin pazarlara, çalışan personelin işletmelere ve turistlerin konaklama tesisleri ile gezi alanları arasında sürekli taşınması ulaşımı önemli kılmaktadır.

Yukarıdaki bilgide ulaşımın önemli hale gelmesinde;

I. Yer şekillerinin elverişli olması
II. Ekonomik sektörlerin çeşitli ve aktif olması
III. Sermayenin yeterli olması

gibi faktörlerden hangilerine doğrudan değinilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

15. Karadeniz kıyısı boyunca uzanan sahil yolunun tamamlanmasıyla bölgede ticaret ve turizm faaliyetleri belirgin bir şekilde artmaya başlamıştır. Bu da bölgedeki ekonomik kalkınmanın sağlanması açısından önemlidir.

Verilen bilgide, bir alanda ekonomik kalkınmanın sağlanmasında aşağıdakilerden hangisinin önemi açıklanmıştır?

A) Balıkçılık faaliyetlerinin modernleşmesi
B) Ulaşım imkânlarının gelişmesi
C) Turizm yatırımlarının artması
D) Sanayi tesislerinin artması
E) Yerel üretime geçilmesi

16. Türkiye, dünya petrol ve doğal gaz yataklarının yaklaşık üçte ikisine sahip olan Orta Doğu ve Hazar bölgesi ile bu kaynakları en çok tüketen sanayileşmiş Avrupa ülkeleri arasındadır. Bu nedenle hem Türkiye'nin hem de Avrupa'nın petrol ve doğal gaz ihtiyacının karşılanması için Türkiye'de boru hatları yapılmaktadır. Türkiye'nin bu güzergâh üzerindeki en kısa yol olmasının yanında istikrarlı ve güvenli bir ülke olması, uluslararası boru hatları güzergâhında tercih edilmesinin bir diğer nedenidir.

Verilen bilgide Türkiye'nin aşağıdaki hangi alandaki jeopolitik önemi vurgulanmaktadır?

A) Sanayi üretimi
B) Turizm çeşitliliği
C) Enerji koridoru olması
D) Kültürel çeşitliliğin olması
E) Doğal ve kültürel miraslara sahip olması

17. Türkiye'nin Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz ve Batı Akdeniz kıyılarında olduğu gibi kıyıya paralel uzanan dağların bulunduğu kıyılarda iç kesimlerle ulaşım zorluğu yaşanır ve limanların hinterlandı dardır. Bu da limanların gelişmesini engeller. Marmara, Ege ve Orta Karadeniz kıyılarında ise iç kesimlerle ulaşımın gelişmiş olması limanların hinterlandının genişlemesinde, dolayısıyla limanların gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Buna göre bahsedilen alanlardaki limanların hinterlandının gelişme durumunda etkili olan <u>temel etken</u> aşağıdakilerden hangisidir?

A) Limanın yüz ölçüm genişliği
B) Limanın yer aldığı şehrin fonksiyonu
C) Limanın yer aldığı bölgenin nüfusu
D) Limanın bulunduğu bölgenin yer şekilleri
E) Limanın bulunduğu denizin kıyı uzunluğu

18. Aşağıda Türkiye'nin demir yolları ağı haritası verilmiştir.

Türkiye'de demir yolu hatlarının genel uzanışı aşağıdakilerden hangisinde <u>en doğru</u> şekilde ifade edilmiştir?

A) İç bölgelerdeki nüfus ve ekonomik etkinliklerin fazla olduğu alanlar ile kıyı bölgelerinin aynı özellikteki alanları özellikle limanlar birbirine bağlanır.
B İdari fonksiyonlarına göre iç bölgelerdeki büyükşehir alanları ile kıyı bölgelerindeki büyükşehir özelliğinde olmayan alanlar birbirine bağlanır.
C) Kıyı bölgelerindeki deniz turizmi alanları ile iç bölgelerdeki doğal ve kültürel miras alanları birbirine bağlanır.
D) Kıyı bölgelerindeki sanayi alanları ile iç bölgelerdeki petrol ve doğal gaz çıkarılan alanlar birbirine bağlanır.
E) Orta ve doğu bölgelerdeki tarım alanları ile batı ve güney alanlardaki pazar alanları birbirine bağlanır.

19. Türkiye'de demir yolu ulaşım hatları genel olarak akarsu vadilerini, dağ eteklerini, çöküntü alanlarını ve olukları takip ederek, eğimin az olduğu yüzey şekillerinin uygun olduğu yerlerden geçmektedir. Ayrıca dağların uzanışı da, demiryolu ulaşımını etkileyen faktörlerdendir.

Verilen bilgiye göre Türkiye'de demir yolu ulaşımı aşağıdakilerden hangisinden <u>daha fazla</u> etkilenmektedir?

A) Sanayi dağılışı
B) Madenlerin dağılışı
C) İklimsel özellikler
D) Tarımsal üretim
E) Yer şekilleri özelliği

20. Aşağıda yükselti basamaklarının renklendirme yöntemi ile gösterildiği Türkiye fiziki haritası verilmiştir.

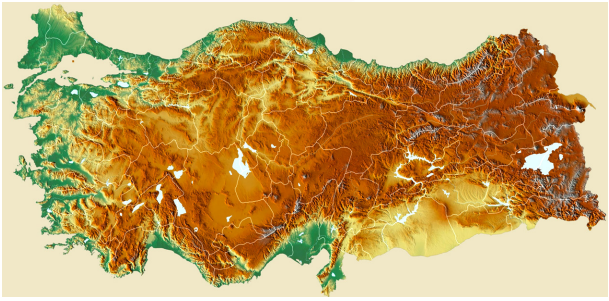

Aşağıdakilerden hangisi, haritada verilen bilgilerle <u>daha az</u> ilişkilidir?

A) Kara yollarının uzanış doğrultusu
B) Demir yolu güzergâhlarının dağılışı
C) Limanların hinterlant gelişimi
D) Boru hatlarının yapım maliyeti
E) Havalimanlarının yolcu kapasitesi

21. Aşağıda verilenlerden hangisi Türkiye'de demir yolu ulaşımına verilen önemin nedenleri arasında <u>yer almaz</u>?

A) Geçtiği yerlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine büyük katkı sağlar.
B) Vagonlar vasıtasıyla tek seferde ve uygun maliyetle daha çok yolcu taşımacılığına imkân verir.
C) Ulaşım sistemleri açısından önemi giderek artan toplu taşımacılık anlayışının en önemli unsurlarındandır.
D) Kara yolunun ulaşamadığı en ücra köşelere kadar demir yolları kolaylıkla ulaşabilir.
E) Yüksek hızlı tren ağlarının da giderek yaygınlaşması ile artan kara yolu trafiğine alternatif oluşturur.

Aşağıda verilen Türkiye'ye ait haritaları inceleyerek soruları cevaplayınız.

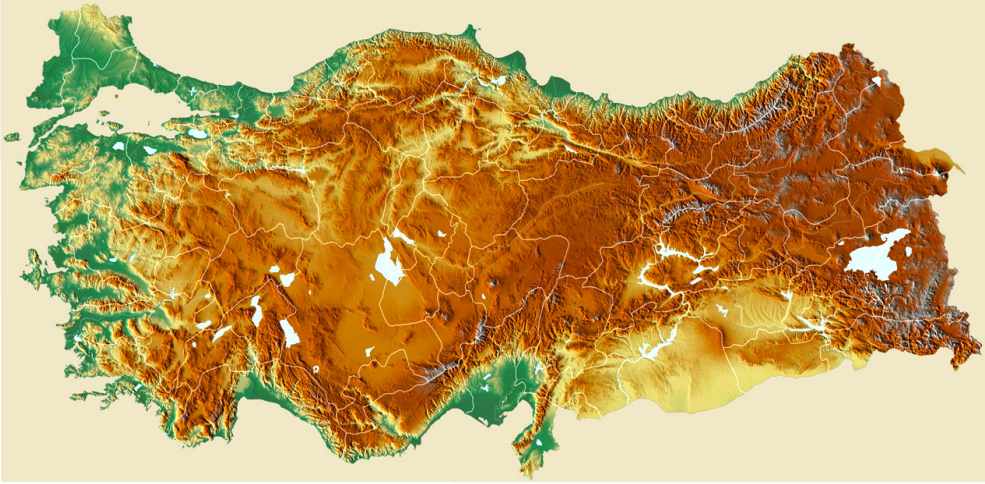

Türkiye Fiziki Haritası

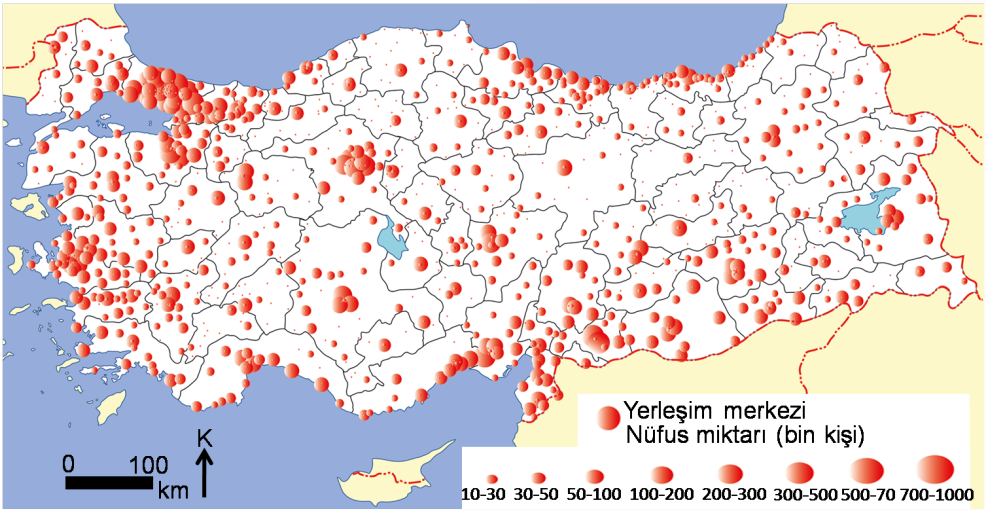

Türkiye'de Şehir Yerleşmelerinin Sıklığı

Türkiye Demir Yolları Haritası

1. Türkiye fiziki haritası ile Türkiye demir yolları haritasını inceleyerek, demir yollarının Türkiye'deki uzanış doğrultusunda yer şekillerinin etkisini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Doğal faktörler dışında Türkiye'de demir yollarının yayılış ağında hangi faktörler etkilidir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Türkiye'de şehir yerleşmelerinin sıklığını gösteren harita ile Türkiye demir yolları haritasını inceleyerek, genel tespitlerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki infografik görsellerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

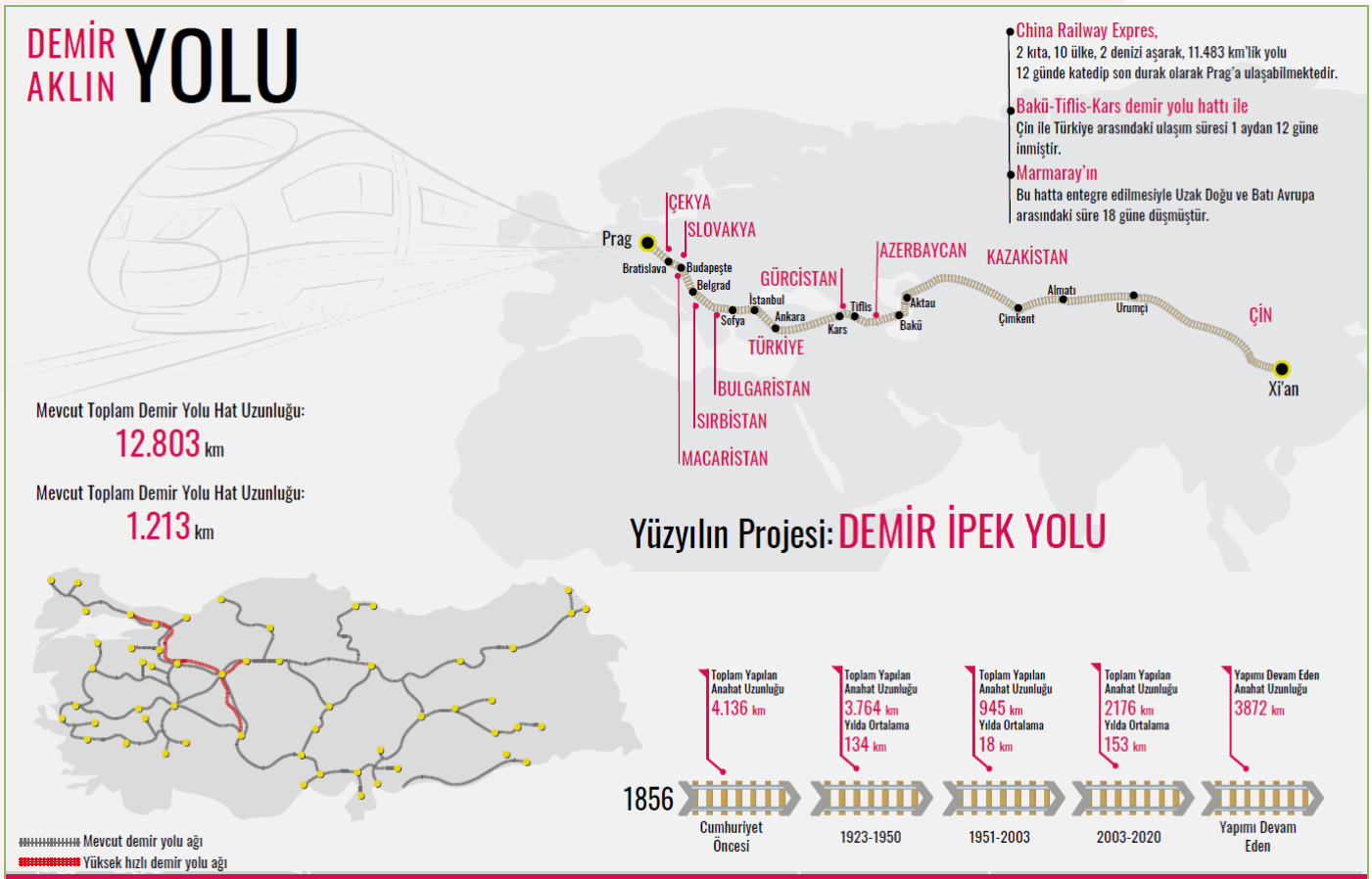

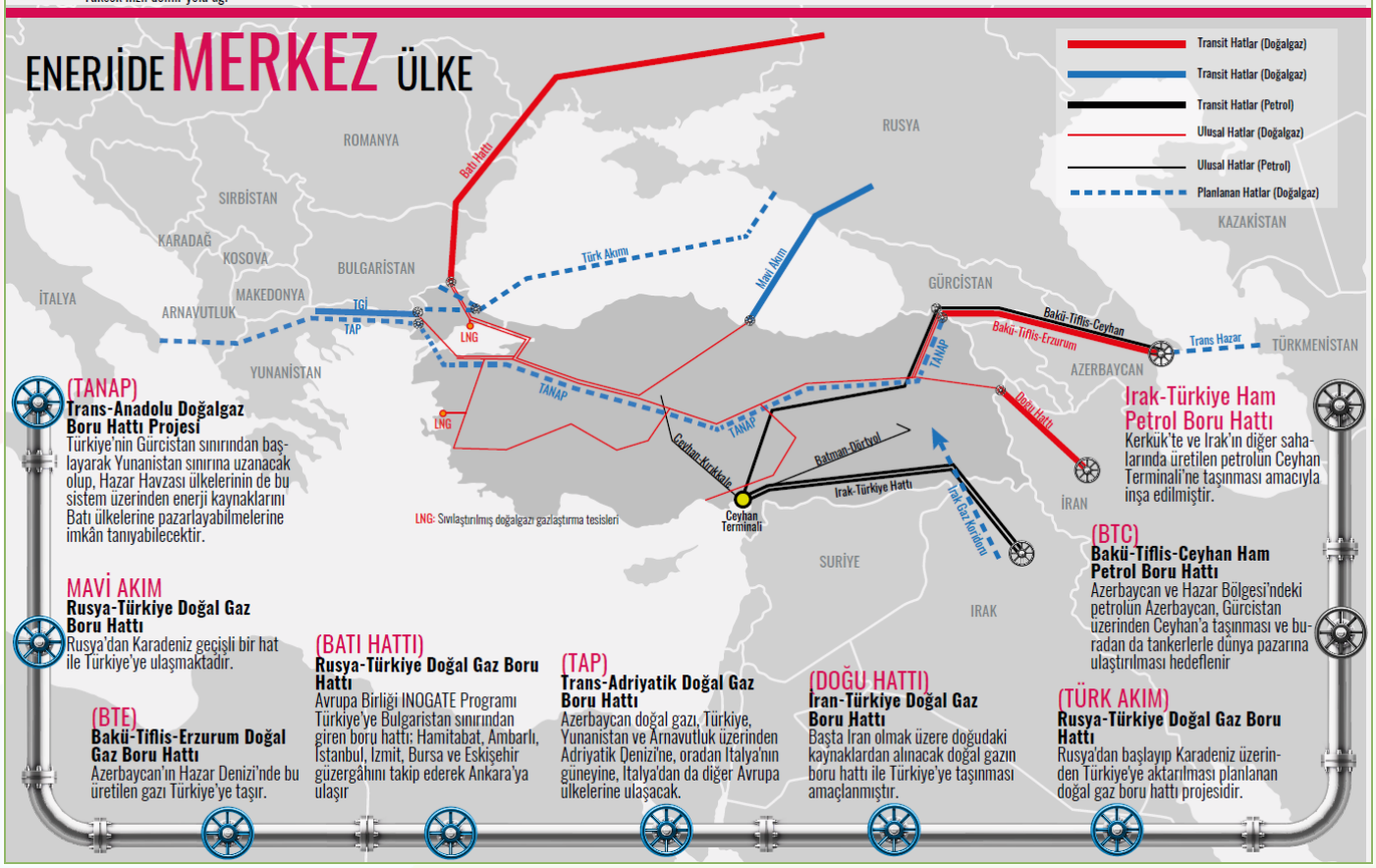

1. Türkiye'nin coğrafi konumunun ve gelişiminin demir yolu ulaşımının gelecektekteki durumu üzerinde nasıl bir etkisi olabileceğini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Demir İpek Yolu'nun Türkiye'nin ekonomisine nasıl bir katkısı olabileceğini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Petrol ve doğal gaz boru hatlarının, Türkiye'nin stratejik önemi ve ekonomisi üzerindeki etkisini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sınıflandırma

Türkiye'de ulaşımı etkileyen faktörleri aşağıda verilen şemaya doğru olarak yazınız.

Ekonomik Faaliyetler	Yeryüzü Şekilleri	İklim
Teknolojik Gelişmeler	Nüfus ve Yerleşme	Coğrafi Konum

TÜRKİYE'DE ULAŞIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- **Doğal Faktörler**
  -
  -
  -
- **Beşerî Faktörler**
  -
  -
  -

Aşağıdaki soruyu haritayı kullanarak cevaplayınız.

Türkiye'de Yüksek Hızlı Tren (YHT) Hatları

1. Aşağıdaki tabloda mevcut, yapımı devam eden ve planlanan hızlı tren hatlarının güzergâhında yer alan bazı iller ile yer almayan altı (6) il verilmiştir.

   Tabloda verilen illerden, Türkiye'deki mevcut, yapımı devam eden ve planlanan hızlı tren hatlarının güzergâhında <u>yer almayan</u> 6 (altı) ili işaretleyiniz.

	İstanbul		Artvin		Erzurum
	Kastamonu		Samsun		Çanakkale
	Aydın		Hakkari		Şanlıurfa
	Bursa		Konya		İzmir
	Van		Trabzon		Yozgat
	Kayseri		Ankara		Muğla

2. **Türkiye'de mevcut, yapımı devam eden ve planlanan hızlı tren hatlarının güzergâhlarının genel dağılımını açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

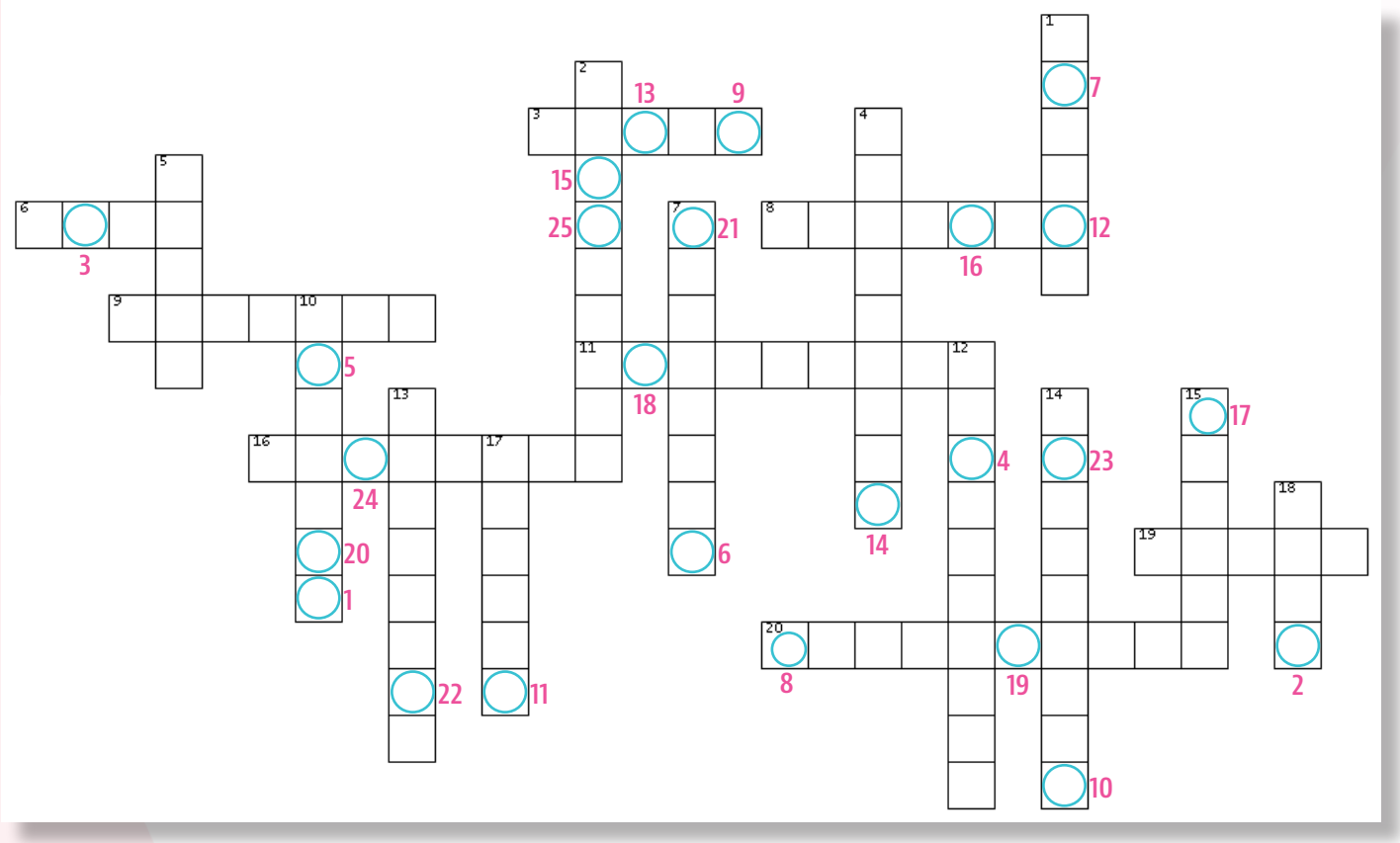

SOLDAN SAĞA

3. İstanbul, İzmir, Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Alanya ve Antalya gibi Türkiye'deki bir kruvaziyer limanı
6. Anadolu'da dönemin en önemli ticaret yollarının İpek Yolu ve Baharat Yolu olduğu çağ
8. Dünyada deniz altından geçen iki katlı ilk kara yolu tüneli
9. Türk denizciliği için bir dönüm noktası olan ve 1 Temmuz 1926 tarihinde çıkarılan kanun
11. İzmit Körfezi'ndeki Dilovası Dil Burnu ile Altınova Hersek Burnu arasındaki köprü
16. Türkiye ve yeryüzündeki en eski ulaşım sistemi
19. Türkiye'de doğu - batı uzanışlı dağların olduğu alanlara kuzey - güney yönlü uzanan akarsuların açmış olduğu ve geçit olarak da kullanılan vadi tipi
20. Önemli bölgeleri ve il merkezlerini demir yollarına, havalimanlarına, limanlara bağlayan yollar

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. 1976'da Kerkük'te ve Irak'ın diğer sahalarında üretilen petrolün ulaştırıldığı terminal
2. 1856 yılında İzmir - Aydın arasında yapılan 130 km uzunluğundaki ulaşım sistemi
4. Enerji kaynakları olan petrol ve doğal gazın genelde karalardaki en hızlı ve güvenli taşıma şekli
5. Türkiye'nin ve Avrupa'nın doğal gaz ihtiyacının önemli bir bölümünün karşılanacağı, Türkiye ve Azerbaycan iş birliği ile gerçekleştirilen doğal gaz taşıma projesi
7. Marmara Denizi'nin altından İstanbul Boğazı'nın iki yakasını birbirine kesintisiz bağlayarak uluslararası bir önemi olan demir yolu sistemi
10. Selçuklular ve Osmanlı Dönemi'nde kervansaray hizmeti ile gelişme gösteren ekonomik sektör
12. 1967 yılında Türkiye'de ilk petrol boru hattının yapıldığı körfez
13. Günümüzün en hızlı ulaşım sistemi
14. Türkiye'de uluslararası ticaretin yaklaşık %60'ının gerçekleştirildiği ulaşım sistemi
15. İl sınırları içerisinde kalan şehir, ilçe ve kasabaları birbirine bağlayan ve aynı zamanda il merkezlerini demir yollarına, havalimanlarına, limanlara bağlayan yollar
17. Yüksek trafik kapasiteli, bölünmüş yol tipinde ve her bir yönde en az iki şeridi olan yollar
18. Tiflis - Ceyhan ham petrol boru hattının başlangıç noktası

ANAHTAR KELİME

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
						'																		

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimeye ulaşınız.

1. Ulaşım	SEATYHA	
2. Yüksek trafik kapasiteli yol	OOYTOL	12
3. Taşıma, seyahat	UMIALŞ	3
4. Kazı yapılarak oluşturulan geçit	NEÜLT	
5. Tarihi ticaret yolu	LEKOYUPİ	9
6. En eski ulaşım sistemi	AULROYKA	
7. Gemi konaklama alanı	ANLİM	
8. Denizaltı kara yolu geçişi	RSALEÜAATYİNV	
9. İki yakayı birbirine bağlayan yapı	RÖÜKP	
10. Gelişmiş demir yolu ulaşımı	EINLTZIHR	
11. Ray, tren	LMİUERYDO	1, 13
12. Ulaşım yollarının kullanılması	FATİKR	6
13. İstanbul Boğazı'ndaki demir yolu	YRMRAAAM	
14. Denizcilik Bayramı	TAKBJAO	11
15. En hızlı ulaşım sistemi	HUAYLAOV	10
16. Hava araçlarının kalkış alanı	ANAİALMVHI	4
17. Yüksek standartlardaki gemi	EAKİZRYVUR	2
18. Sıvı ve gaz maddelerin taşınması	RITTBUHOA	5
19. Gemi, vapur	EZLDYNİOU	8
20. Doğal Gaz Boru Hattı Projesi	ANTAP	7

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. C 2. D 3. Ç 4. B 5. A

BOŞLUK DOLDURMA

1. Baharat	2. Kara yolu	3. Avrupa	4. Devlet yolu	5. Büyükşehir	6. Osmangazi	7. İzmir
8. Demir yolu	9. Hızlı tren	10. Eskişehir	11. Marmaray	12. Hava yolu	13. İstanbul	14. Transit
15. Kabotaj	16. Deniz yolu	17. Kuşadası	18. Boru	19. Yunanistan	20. Jeopolitik	

ÇOKTAN SEÇMELİ

1.B 2.A 3.D 4.C 5.C 6.D 7.C 8.A 9.B 10.D 11.C 12.E 13.A 14.B 15.B 16.C 17.D 18.A 19.E 20.E 21.D

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Ortalama yükseltisi fazla olan ülkemizin kuzeyinde Kuzey Anadolu Dağları'nın, güneyinde Toroslar'ın kıyıya paralel uzanması; doğu batı yönünde uzanan bu dağların Doğu Anadolu Bölgesi'ne doğru birbirine yaklaşması, sıkışarak yükselmesi demir yolu ulaşımının hatlarını etkilemiştir. Dağ sıralarının uzanışı nedeniyle kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşımlar, geçitler sayesinde yapılmaktadır. Sarp ve eğimli arazilerde güzergâhın düz bir hâle getirilmesi için yer yer köprüler ve tüneller yapılmakta ya da bazı yerler doldurularak ulaşım sağlanmaktadır.

2. Beşerî faktörler arasında ulaşımı etkileyen en önemli unsurlar, nüfus ve ekonomik faaliyetlerdir. Tarımsal ürünlerin ya da madenlerin işlenmesi, işlenmiş maddelerin tüketileceği yerlere gönderilmesi ancak geniş ve düzenli ulaşım sistemleriyle mümkün olmaktadır. Türkiye'de demir yolu ulaşım ağının dağılışında, nüfusun fazla olduğu alanlar, tüketim alanları, ham madde teminine bağlı olarak üretim yapılan tesislerin dağılışı etkili olmuştur.

3. Türkiye'de demir yollarının genel uzanışında etkili olan beşeri faktörlerden biri de nüfus, özellikle de şehirlerin dağılışıdır. Nüfusu fazla olan şehirlerde demir yolu ulaşımı olmakla birlikte, Doğu Karadeniz kıyı kuşağı, Batı Akdeniz kıyı kuşağı gibi alanlarda şehirlerin olmasına rağmen demir yolu ulaşımının olmadığı da görülür.

BECERİ TEMELLİ

1. Üç kıtanın birbirine en fazla yaklaştığı yerde yer alması, farklı ulaşım türlerinin bu kıtalar arasındaki bağlantıyı sağlaması ve Türkiye'nin bu bağlantının merkezinde yer alması, Türkiye'ye ulaşım alanında coğrafi konumundan dolayı birçok avantaj sağladığı söylenebilir. Ülkemizden geçen transit yollar bu durumun bir göstergesidir. Ticaretin gelişmesi, yeni ticaret yollarının planlanması ve özellikle gelişen sanayiyle enerji kaynaklarına duyulan ihtiyacın artması ulaşımın gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum demiryolu ulaşımının hızlı, güvenli, konforlu bir şekilde gelişmesini sağlayacaktır. Tren teknolojilerinde, ray sistemlerinde, taşımacılık koşullarında ise yeniliklerin devam etmesi ve gelişme kaydedilmesi olasıdır.

2. Demir İpek Yolu Türkiye ile birlikte pek çok faklı ülkeden geçmekte ve bu ülkeleri ekonomik açıdan birbirine bağlamaktadır. Gelecekte bu hat üzerindeki ülkelerin ticari ilişkilerinde gelişmelerin olacağı, ticaretin artacağı, dünya ticaretinin farklı bir şekil alarak güzergah değiştireceği öngörülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında Türkiye'nin ticari açıdan sağlayacağı girdinin yanı sıra üretimde dolayısıyla sanayide önemli gelişmelerin olması beklenmektedir. Ticaret ve sanayinin gelişmesi hizmet sektörünün de gelişmesini sağlayacak, aynı doğrultuda üretimin ve istihdamın artması ülkenin her açıdan büyümesinde önemli ölçüde etkisi olacaktır.

3. Orta Doğu ve Hazar Denizi çevresinde önemli doğal gaz ve petrol yatakları bulunmaktadır. Bu bölgelerden boru hatlarıyla yapılan petrol ve doğal gaz taşımacılığında Türkiye avantajlı bir konumdadır. Çünkü, İran ve Rusya ile Hazar kıyısındaki ülkeler, dünyanın önemli doğal gaz üreticileridir. Bu bölgelerde üretilen enerji kaynakları, Türkiye üzerinden dünya pazarlarına sunulabilmektedir. Özellikle dünyanın önemli üretim alanlarından olan Avrupa, her geçen gün artan enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla sözü edilen bölgelerden yeni projeler geliştirerek enerji kaynağı temin etme yoluna gitmektedir. Böylece Türkiye de coğrafi konumu nedeniyle bu projelerde paydaş olarak yer almaktadır. Türkiye'nin ticaret, turizm, ulaşım vb. ekonomik faaliyetlerin gelişmesi ve stratejik açıdan önemini artıran bu ortaklıklar ülkemizin gelişen ekonomisinin ihtiyaç duyduğu enerjinin daha az maliyetle elde edilmesini sağlamakta ve politik açıdan da diğer dünya devletleri arasında saygın bir yer kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

CEVAP ANAHTARI

SINIFLANDIRMA

TÜRKİYE'DE ULAŞIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- **Doğal Faktörler**
  - Coğrafi Konum
  - Yeryüzü Şekilleri
  - İklim
- **Beşerî Faktörler**
  - Ekonomik Faaliyetler
  - Nüfus ve Yerleşme
  - Teknolojik Gelişmeler

HARİTAYI KULLAN

1. Kastamonu, Van, Artvin, Hakkari, Çanakkale, Muğla
2. Hızlı tren ağı, Ankara merkez olmak üzere ; İstanbul-Ankara-Sivas, Ankara-Afyonkarahisar-İzmir, Ankara-Konya, İstanbul-Eskişehir-Antalya koridorlarından oluşmaktadır. Trafik yoğunluğuna bağlı olarak belirlenen öncelik sırasına göre mevcut tek hatlı demiryollarının çift hatlı hale getirilmesi de amaçlanmaktadır.

BİL - BUL - ÇÖZ

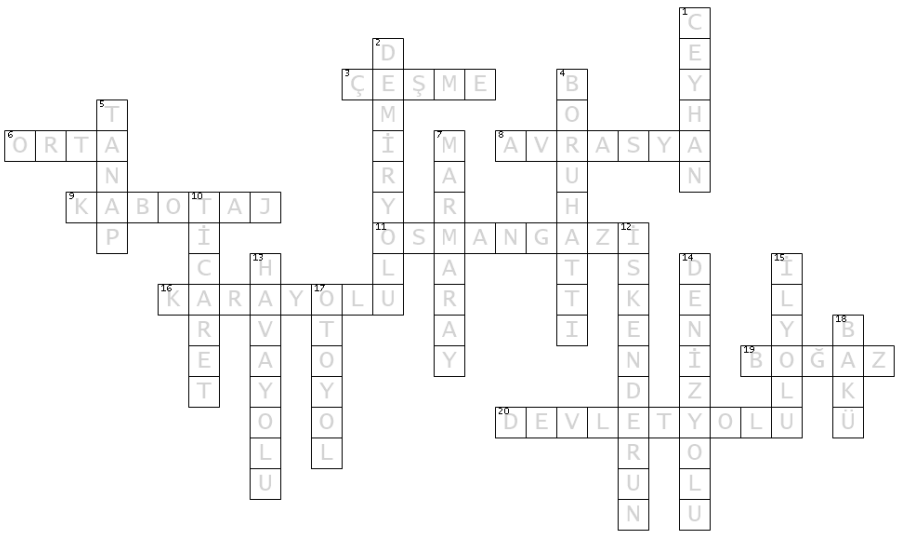

Anahtar Kelime: TÜRKİYE'DE ULAŞIM SİSTEMLERİ

KELİME AVI

1. Seyahat	11. Demir yolu
2. Otoyol	12. Trafik
3. Ulaşım	13. Marmaray
4. Tünel	14. Kabotaj
5. İpek yolu	15. Hava yolu
6. Kara yolu	16. Havalimanı
7. Liman	17. Kruvaziyer
8. Avrasya tüneli	18. Boru hattı
9. Köprü	19. Deniz yolu
10. Hızlı tren	20. Tanap

Anahtar Kelime:
DEMİR İPEK YOLU

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr